

Militaire Spectator.

Dingsdag, den 2^{den} April.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à *f* 2, 25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*

SPECTATOR

AAN ZIJNE LEZERS.

In het woelige leven komen dikwerf tijdstippen voor, waarin de mensch naar zielsverademing smacht en dezelve zoekt in weemoedig dankbaar, doch ook bemoeuwigend, aandenken aan waardige leden der maatschappij, welke, door eenen te vroegen dood, van uit haar midden gerukt zijn. De krijgsman gevoelt die behoefte, wanneer hij te midden van het krijgsgewoel, of in dagen van rust, een blik terugwerpt op de gelederen, waarin hij gestreden heeft, en daarin openingen bespeurt, die vroeger zoo waardig bezet, zoo getrouw gevuld waren. In die oogenblikken zwelt de borst van weemoed op, wanneer het oog op de treurende cijpres valt, welke de rustplaats eens vriend's, eens waardigen krijgsmakkers overschaduwet. Die oogenblikken zijn dierbaar, zijn belangrijke rustpunten in het morele leven. Zij wekken op tot die edele *navolging*, door welke groote voorbeelden zich aan de deugden en den heldenmoed van tijdgenoot en nakomeling aansluiten. Daarbij echter verlangt men zich ongestoord aan het gevoel van erkentelijkheid en vereering te kunnen overgeven; zich alleen met het beeld der afgestorvenen te kunnen bezig houden.

Men vergunne ons dan ook nu de aandacht onzer lezers, in dit nummer, geheel en alleen te vestigen op de levensschets eens mans, wiens aandenken in den boezem van elk rechtgeaard en dankbaar Nederlander, met onuitwisbare trekken, gegrift staat. Deze levens-

schets vinde om oogmerk en inhoud eene gunstige opname. (1)

NECROLOGIE.

NICOLAAS EMANUEL FREDERIK VON GUMOËNS.

Indien Oud-Nederland, sedert den opstand in België, in vele opzigten, is miskend geworden, zoo heeft het zich, van eene andere zijde, te verblijden gehad, in de hartelijke belangstelling van edele en brave mannen, die, hoezeer elders geboren, echter de zaak van onzen Koning en van het dierbaar Vaderland, geheel en al als de hunne hebben omhelsd, die daaraan eene levendige gehechtheid hebben betoond, ja daarvoor hun leven hebben veil gehad.

Niemand heeft dit welligt zoo zeer door daden bevestigd, als *Nicolaas Emanuel Frederik von Gumoëns*. Door zijne dienstbetrekking tot den Generalen Staf van het Leger, gedurende meer dan een jaar bij den Opperbevelhebber der *Citadel van Antwerpen* geplaatst, was hij van daar teruggeroepen, en genoot hij, bij het Hoofdkwartier van den Prins van Oranje, die onderscheidende achting, waarop zijne bekwaamheden en zijn karakter hem aanspraak gaven, toen de staatkun-

(1) Eene der dierbaarste verpligtingen, welke *Spectator* in dezen tijd te vervullen heeft, is het verlevendigen van het aandenken aan hen, die in den heiligen strijd voor de regten van het Vaderland, aan de oevers der Schelde, den schoonsten dood des krijgsmans stierven. *Spectator* had intusschen de gegrunde hoop gekoesterd, zich in staat gesteld te zien, dezen plicht met naauwgezetheit te vervullen, doch heeft, tot nog toe, alleen de levensschets van den braven *von Gumoëns* mogen ontvangen. Dit zij een wenk voor de vrienden van andere krijgsmakkers, wier verliezen wij te betreuren hadden.

de van Engeland en Frankrijk zich vereenigende, en alle grondbeginselen van regt en gerechtigheid met de voeten tredende, ons tot het ontruimen der Citadel, door het aanwenden van overmagtige middelen, kwam noodzaken.

Von Gumoëns, hoezeer onverplicht, aarzelt geen oogeblik, en verlangt het dreigend gevaar met zijne oude wapenbroeders te deelen. Hij verkrijgt daartoe de vergunning; bereikt, onder de grootste gevaren, het kleine, hem zoo zeer bekende plekje, dat toen reeds op eene vreeslijke wijze door het geschut des vijands werd geteisterd; neemt met onverschrokkenheid deel aan de verdediging, en, op den laatsten dag van het beleg met wonden overladen, sterft hij aan de gevolgen daarvan, weinige dagen later, in het Hospitaal te Antwerpen.

De omstandigheden, onder welke *von Gumoëns* is vertrokken; zijne opoffering aan de zaak des vaderlands; de aanzienlijke rang, welken hij bekleedde, dringen ons, om zoo spoedig als het verzamelen der noodige bouwstoffen dit heeft toegelaten, eenig levensberigt van dezen hoogstverdienstelyken krijgsman op te stellen. Er is daarenboven nog eene reden, welke ons meer bijzonder daartoe aandrijft. Terwijl anderen, in hunnen overmoed, niet dulden kunnen, dat het kleine en verachte Nederland op krijgslieden als een *Chassé* zoude bogen, en ons deze eer misgunnen, gevoelen wij behoefte, om de ware verdienste te erkennen, welke een edelaardig vreemdeling zich omtrent Nederland heeft verworven. Het is een dure pligt, welken wij aan zijne nagedachtenis schuldig zijn, en de toonen onzer weemoedige herinnering zullen, welligt, de beste troost wezen, welke wij zijner diep bedroefde Moeder en betrekkingen, en aan zijn, ook bij ons hooggeschat, Vaderland kunnen toe-brengen.

Von Gumoëns, werd op den 19den April 1790 te Orbe in Zwitserland geboren, en behoorde tot een der oudste adellijke geslachten van Waadland, hetwelk bij den aanvang der 17de eeuw, tot het zoogenaamd patriciaat van Bern werd toegelaten. Hij was de zoon van den Luitenant Kolonel *von Gumoëns*, die in 1798, tijdens het binnentrekken der Franschen in Zwitserland, laaghartig werd vermoord, en kleinzoon van den Generaal Majoor *von Gumoëns*, die, als Chef en eigenaar van het Bernsch Regiment van zijnen naam, in Hollandsche dienst, zich door zijne dapperheid, in de veldtogten van 1793 en 1794, bijzonder onderscheidde. Onze *von*

Gumoëns vond eenige vergoeding voor het vroegtijdig gemis van zijnen vader, in de zorgen, welke zijn achttingwaardige bloedverwant, de Heer *von Müllin*, aan zijne opvoeding toewijdde. Door diens invloed verkreeg hij den toegang tot de Keizerlijke Ingenieurs Akademie te *Weenen*. Slechts 15 jaren oud, werd hij in 1805, bij het uitbreken van den oorlog, Vaandrig in het Regiment van den Prins van Ligne. Hij deed zich door zijn gedrag en bekwaamheden opmerken, en muntte vooral, toen reeds als Luitenant, in den veldtogt van 1809, in Polen, bij de gevechten van *Raschin* en *Jedlinsko* uit, onder de bevelen van den Aarts-Hertog Ferdinand. Het was in dien veldtogt, dat hij, te Villanof, beneden Warschau, op het punt van door den vijand omsingeld te worden en zich aan denzelfen niet willende overgeven, manmoedig en met gevaar zijns levens, onder eenen regen van kogels, in den Weichsel sprong, en het geluk had aan een dubbel gevaar te ontkomen. Hij werd voor dit stout bestaan tot Luitenant bij de Grenadiers bevorderd.

Na den vrede van Weenen, Oostenrijk de bondgenoot van Frankrijk geworden zijnde, verzocht *von Gumoëns* zijn ontslag uit de Oostenrijksche dienst, ten einde in Spanje nieuwe gelegenheid te vinden, om zich in de militaire loopbaan te oefenen, en verkreeg dit ontslag, onder het vleijendst getuigenis van den Prins van Ligne. Om de havens, door de Franschen bezet, te vermijden, schroomde hij niet de reis over Turkije te nemen, te welken einde hij Hongarije, Slavonie, Bosnie en Romelie doortrok, en eindelijk, na veel moeilijkheden, de haven van Salonica bereikte, alwaar hij den Aarts-Hertog Frans aantrof, broeder van den Aarts-Hertog Ferdinand, onder wien hij in Polen had gediend, en die evenzeer dat gedeelte van het vaste land wilde verlaten, hetwelk onder Franschen invloed stond. In het gevolg van dezen Vorst ging hij naar Smijrna scheep, bezocht met hem de bouwvallen van Ephese en Pergamus, en volgde hem daarna over Malta en Sicilien naar Cagliari, aan het Hof van den Koning van Sardiniën. Van hier reisde hij over Gibraltar naar Kadix, alwaar hij in 1811 aankwam. Door het Spaansch Regentschap tot Kapitein benoemd, kwam hij onder de bevelen van den Engelschen Luitenant Generaal Charles Doijle, die, zijne verdiensten bij de verdediging van Kadix op prijs stellende, hem tot Adjutant verkoos en hem bij zich behield, tot dat het beleg dier plaats werd opgebroken. Alstoen

erlangde hij van zijnen Chef de vergunning, om zich bij de Engelsch Spaansche Armee, op de kusten der Middellandsche zee, te begeven; werd daarbij aan den Staf der voorhoede, gecommandeerd door den Kolonel later Generaal, Frederic Adam, verbonden, en bragt het zijne toe tot het verdrijven van den vijand uit de Koninkrijken van Valencia en Catalonien. Hij woonde het innemen bij van Tarragona en der vesting Balaguer, alsmede de gevechten van Ordal en Villa Franca. Het was te Ordal, dat, door zijn beleid, de voorhoede van 2400 man gered werd, welke zich, in den nacht van den 12den op den 13den sept. 1813, in een gevecht met het leger van den Hertog van Albufera had ingelaten. Een paard werd hem te dezer gelegenheid onder het lijf gedood. Daar hij bemerkte, dat een Calabrisch corps in Engelsche dienst, en een Spaansch, door onkunde, op elkander vuurden, drong hij, met eigen lijfsgevaar, tot tweemaal door hunne rangen heen, ten einde dit noodlottig misverstand te doen ophouden. Op eenmaal zich door de veldontdekkers van het 44ste Fransche regiment van linie omringd ziende, die aan de Calabriers toeriepen dat zij Spanjaarden waren, herkende hij de Franschen aan hunne schakots, en zijne wapenbroeders waarschuwend, dat zij vuur moesten geven, daar het vijanden waren, viel hij zelf de Eclaireurs aan, hieuw er een neder, en joeg de anderen op de vlugt. Het standhouden der Calabriers noopte het vijandelijk corps tot den terugtogt, hetgeen voor de bewegingen van het Leger de gelukkigste gevolgen had. De Kolonel Adam intuschen zwaar gewond zijnde, nam de Adjutant *von Gumoëns* het bevel van dit corps op zich, hetwelk hij, ofschoon door vele bloedige gevechten tot op 1200 man verminderd, door vele omwegen en bergpassen, in goede orde naar Tarragona terug voerde, alwaar hij onder luide toejuichingen werd ontvangen.

Na het eindigen van den veldtogt in Catalonien, erlangde hij van de Spaansche Regering een eervol ontslag als Luitenant Kolonel, en volgde Lord William Bentinck als Staf-officier naar Italië. Hij verbleef te Genua, tot op het sluiten van den vrede te Parijs, en verliet toen de Engelsche dienst, met schriftelijke verklaring, onder anderen, van Lord William, dat hij, wegens zijn beleid en dapperheid bij Ordal, de bewondering der Engelsche zoo wel als Spaansche krijgslieden, van den Chef tot den geringsten soldaat, had verworven.

Geen wonder, dat Neerlands Vorst zich genegen toonde, zulk een dapper en ervaren Hoofd-Officier aan zijne dienst te verbinden; doch de komst van Napoleon uit Elba maakte den toestand van Zwitserland voor het oogenblik zeer haghelijk, en, als een aan zijn vaderland getrouw burger, verliet *von Gumoëns* de dienst van het Zwitsersch Bondgenootschap niet, vóór dat hij zulks met gerustheid kon doen.

Von Gumoëns trad als Majoor bij den Generalen Staf in onze dienst op den 10den Januarij 1816, en werd in Maart van datzelfde jaar bij den Staf van den Kwartiermeester Generaal overgeplaatst. Van zijne bekwaamheden werd dadelijk een nuttig gebruik gemaakt, bij het belangrijk werk der Militaire Verkenningen in de zuidelijke Provincien van het Rijk, waarvan eene der drie groote afdeelingen, namelijk die tusschen de Schelde en de Maas inzonderheid aan zijne zorg werd opgedragen. Van zijne verdiensten in dit vak wordt algemeen met roem gesproken, en wij twijfelen niet, of hiervan zouden vele wetenswaardige bijzonderheden kunnen worden medege-deeld. Dan, indien wij ook al de naauwkeurigste opgave daarvan bezaten, zou een bestek als het onze de vermelding niet toelaten. Wij durven ons echter daaromtrent gerust op hen beroepen, die er volledig mede bekend zijn, wel overtuigd, dat *von Gumoëns* in elken werkkring, waarin hij werd geplaatst, zijne pligten met trouw en bekwaamheid vervulde. In December 1826 werd hij dan ook eervol tot den rang van Luitenant Kolonel bij den Generalen Staf bevorderd, en diende in deze betrekking, toen de Parijssche Julij-omwenteling weldra door eenen algemeenen opstand in België gevolgd werd. Voor *von Gumoëns* werd die opstand, zoo als voor zoo velen, de aanleiding tot een werkdadig krijgsmanleven, doch ook helaas! tot zijnen dood. Hij behoorde tot het Leger, hetwelk onder de zonen des Konings, de orde en de rust in de Zuidelijke gewesten trachtte te herstellen. In alle de gevechten bij Brussel, in de maand September 1830, gaf hij vele blijken van moed en beleid; doch had persoonlijk de ondervinding van de trouwloosheid der Belgen, daar hij, op den 23sten dier maand, door den Prins der Nederlanden, als parlementair, in Brussel gezonden, aldaar gevangen werd gehouden. Op den 18den October daaraanvolgende werd hij op zijn woord vrijgelaten en spoedde zich naar 's Gravenhage, alwaar hij echter niet lang vertoefde, vermits hij alda in missie

naar den Prins van Waterloo gezonden werd. Het was op dit tijdstip, dat zijne dapperheid en trouw, in de onderscheiden geyechten tegen de muitelingen betoond, met het ridderkruis der Militaire Willemsorde 4de klasse werd erkend; terwijl hij, in het begin van 1831, door uitwisseling, geheel en al ontslagen zijnde, van de verplichtingen, welke hij in Brussel had aangegaan, op den 25sten Januarij van dat jaar, bij den Staf van den Opperbevelhebber der Citadel van Antwerpen werd geplaatst, ten einde aldaar, bij de zich gedurig voordoende moeijelijkheden met de Militaire Autoriteiten van Antwerpen, en de briefwisseling, welke met de diplomatieke Agenten van Engeland en Frankrijk te Brussel werd gevoerd, diensten te bewijzen. Hij bleef aldaar tot den 10den Maart 1832; werd, in dien tusschentijd en wel op den 29sten Julij 1831, tot Kolonel bij den Staf bevorderd, en verwierf zich de achting en de genegenheid van alle zijne wapenbroeders bij de verrigtingen, waartoe de bezetting in de maand Augustus 1831 werd geroepen. Geheel vrijwillig voegde hij zich bij de kolonne, welke onder aanvoering van den Luitenant-Kolonel *Naudascher*, op den 5den dier maand, belast werd met het vermeerteren der vijandelijke batterijen in den omtrek der Citadel, welke uitval volkomen naar wensch gelukte, en voor welke onderneming ook *von Gumoëns*, met anderen, eene eervolle vermelding op de Order van het Leger erlangde. Het was dan ook vooral, gedurende zijn geheel verblijf op de Citadel, dat hij in hooge mate het vertrouwen van den Opperbevelhebber dier sterkte verwierf, waarvan hij later zoo vele openlijke blijken mogt ontvangen. Op den 31sten Maart 1832, ter beschikking van den Prins Veldmaarschalk gesteld, genoot hij van den hoog verkeerden Opperbevelhebber van het Nederlandsche Leger de onderscheiding, welke voor den krijgsman, die, gelijk *von Gumoëns*, geheel en al voor zijnen stand leeft, zoo aanmoedigend en tevens zoo bevredigend is. Voor een man echter van dat levendig en vurig karakter was het denkbeeld onverdragelijk, dat nu wellicht zijne oude wapenbroeders op de Citadel, werkelijk aan gevaren zouden kunnen bloot staan, en dat *hij* daarin niet zou deelen, die met hen zoo lang het oogenblik eener nieuwe worsteling had verbeid. Evenwel bedwong hij een geruimen tijd zijn onverzettelijk verlangen, als wilde hij den schijn van ophief vermijden, welke zoo weinig met zijne bescheiden geaardheid overeenkwam. Op den 9den No-

vember gaf hij nogtans zijne wenschen aan den Opperbevelhebber te kennen.

De Veldmaarschalk droeg echter aan onzen *von Gumoëns* de taak eener gewigtige verkenning op, waarvan de omvang en het doel in deze oogenblikken niet kunnen worden opgegeven. Op den 21sten zijn rapport ingezonden hebbende, herhaalde hij op nieuw zijn verzoek, waarop aan hem werd toegestaan, zich deswege aan het Departement van oorlog te wenden. Hij deed dit op eene hem waardige wijze. De hartelijkste verkleefdheid aan zijne oude wapenbroeders der Citadel straalde daarin kennelijk door; maar vooral moet ieder zijne kieschheid treffen, wanneer wij, in den bewaard gebleven legger van zijnen in onze moedertaal geschreven brief aan den Heer Directeur Generaal van Oorlog, welke met den originelen, zoo ons op het stelligst verzekerd is, letterlijk overeenkomt, deze regelen lezen:

«Daar het echter zeer wel kan gebeuren, dat mijn «verzoek, wegens de boven opgegeven vertragingen, die «niet van mij afhangen, nu voorkomen zal, te laat te «geschieden, zoo neme ik daarbij de vrijheid uwe Ex- «cellentie te verzoeken, indien dit het geval was, en er «geen gevolg meer aan kon gegeven worden, of ook «indien mijn verzoek ongepast voorkomt, er hoegenaamd «geen gewag van te willen maken en het te beschouwen «als of het niet gedaan was.»

En verder:

«Ik heb geen ander doel als in de belangrijke crisis, «waarin mijn aangenomen Vaderland zich bevindt, daar «waar ik vermeen voor den dienst van Zijne Majesteit «van nut te kunnen wezen, de gelegenheid op te vatten, «mijne dankbaarheid en gehechtheid aan den dag te «kunnen leggen; maar indien niet in mijne beschouwing «gedeeld wordt, en het te laat is, verzoek ik uwe «Excellentie, om iedere verkeerde uitlegging mijns verzoeks «voor te komen, hetzelfde te willen verzwijgen.»

Dit verzoek echter onder de oogen des Konings gebragt zijnde, oordeelde Hoogstdezelve, dat hierop de Generaal Baron Chassé moest worden gehoord, ten einde te vernemen, of het hem aangenaam zou wezen, den Kolonel wederom bij zich op de Citadel te hebben. Het antwoord deed zich niet lang verbeiden, en behelsde de, voor den Kolonel zoo vleijende betuiging, dat de Opperbevelhebber der Citadel reeds om hem zoude hebben gevraagd, indien de Generaal Chassé te dezen aanzien, alleen deszelfs

persoonlijk verlangen had kunnen raadplegen, en niet verplicht was geweest te letten op de belangrijke dienstbetrekkingen, welke de Kolonel bij den Staf van den Prins Veldmaarschalk moest vervullen. Aan beider wenschen tot hereeniging, zoo wel aan de zijde van den Generaal Chassé als van den Kolonel *von Gumoëns*, werd nu gevolg gegeven, en wij weten, hoezeer de komst van den laatsten op de Citadél, aan den eersten welgevallig was, daar deze, in zijn rapport van den roden December daarvan melding makende, er uitdrukkelijk bijvoegde: »dat de aankomst van den Kolonel bij hem het grootste »genoegen had verwekt.»

Dan wij zouden hier de taak, welke wij ons hebben voorgesteld, te zeer vooruitloopen, indien wij *von Gumoëns* aldus eensklaps op het tooneel verplaatsten, waarvan de herinnering ons beurtelings met vreugde en droefheid vervult; met vreugde, wegens den roem door onze braven aldaar, voor het oog van geheel Europa, inge-oogst; met droefheid, wegens het verlies van zoo vele dappere mannen, die er voor onze regtvaardige zaak zijn gevallen.

De reis naar de Citadél was reeds op zich zelve, in de oogenblikken, waarin die moest worden ondernomen, een stout bestaan.

Op den 2den December verkreeg *von Gumoëns* de zoo zeer verlangde toestemming tot zijn vertrek. Alles moest daarvoor nog in orde gebracht; de dienst overgegeven, en eigene zaken geregeld worden; doch voor een man, als het voorwerp onzer beschouwing, konden hinderpalen van dien aard, het bereiken van het gewenschte doel niet in den weg staan. Met kalmte, met bedaardheid stelde hij orde op zijne zaken, en de brief, welken hij daarover aan zijnen wapenbroeder, den Majoor *Baron Snouckaert van Schauburg*, van den Generalen Staf, schreef, en welken het ons vergund werd in te zien, zal altijd tot eene belangrijke proeve strekken, dat *von Gumoëns*, hoezeer daarover niet uitweidende, echter besefte, welk lot hem kon te beurt vallen.

Aandoenlijk zijn daarin ook de betuigingen zijner gevoelens als zoon en broeder, terwijl niet minder de levendigste erkentenis doorstraalt, voor hetgeen zijne vrienden voor hem over hadden.

Wat ons echter, vooral ook als bijzonderheid, ten aanzien van dezen brief trof, was dit, dat hij in onze taal zeer vloeiend en duidelijk was geschreven. In zulke

oogenblikken en omstandigheden, als waarin *von Gumoëns* zich bevond, zou men eigenaardig hebben kunnen verwachten, dat hij zich van het Fransch, als hem meer eigen zijnde, zou hebben bediend, doch *von Gumoëns* toonde ook hierin, dat hij van Nederland, zoo als hij deed, als van zijn aangenomen Vaderland, mogt spreken.

Onverminderd alle deze verrigtingen, welke op den 2den, na het aankomen der post, eerst konden worden ondernomen, bevond *von Gumoëns* zich reeds den 3den te *Bergen-op-zoom*, en het was daar, dat hij den kapitein der Artillerie *van Rappard* aantrof, die op den 3osten November van *den Helder* opontboden, mede de vereerende doch gevaarlijke bestemming had ontvangen, om, onder den verdienstelijken Majoor *Seelig*, als tweede Bevelhebber bij het wapen der Artillerie dienst te doen.

Het is dan ook door de welwillendheid van den Kapitein, thans Majoor *van Rappard*, aan wien wij ons tot dat einde hebben gewend, dat wij in staat zijn eenige bijzonderheden omtrent de reize mede te deelen; welke vervat zijn in een schrijven uit St. Omer van den 3osten Januarij, en welke wij te liever overnemen, omdat dezelve ons den moed van den kolonel, op de Citadél aan den dag gelegd, eenigzins omstandiger schetsen, dan wij tot hertoe in de gelegenheid waren te vernemen; terwijl tevens dit bericht ook tot vernieuwd bewijs zal strekken van de wakkerheid onzer zeelieden in die moeilijke dagen.

Na eerst zijne komst te *Bergen-op-zoom* vermeld, en zijn genoegen betuigd te hebben, dat hij den Kolonel aldaar mogt ontmoeten, vermits hem dit, wegens zijn overtocht naar de Citadél, merklijk gerust stelde, daar hij begreep, dat al het mogelijke zoude worden aangewend, om een zoo belangrijk persoon derwaarts over te brengen, vervolgt de kapitein aldus:

«In den avond van den 3den weigerde de Bergsche
«Schipper met het brieven-schuitje te vertrekken, uit
«hoofde van het stormachtige weder, maar om 10 ure
«des morgens van den 4den, zeilden wij uit de haven.
«Tegen den middag stapten wij aan boord van de *Euridice*,
«die niet ver boven *Lillo* ten anker lag, juist op een
«oogenblik, dat aldaar een krijgsraad werd gehouden.
«Hier raadpleegden wij met den Schout bij nacht *Leuwe*
«*van Aduard*, omtrent de middelen om onze reis voort
«te zetten, die zulks in vele opzigten als niet meer

«doenlijk beschouwde, doch ook tevens geene vrijheid
 «vond, om daarvan eene schriftelijke verklaring af te
 «geven, zoo als dit door den kolonel *de Gumoëns* werd
 «gevorderd, daar hij, met mij, betuigde niet anders dan
 «op eenen schriftelijken last te zullen terug keeren. Wij
 «kregen daarop eene wel bemande sloep, welke ons
 «aan boord van *de Comeet* bragt, die in het gezigt van
 «Antwerpen, te midden van de Schelde ten anker lag.
 «Ik weet de hoogte niet zeker te bepalen, maar ge-
 «loof dat het digt bij de Kruisschans was. Van hier
 «werd aan eene kanonneerboot, die in den polder bij
 «het Vlaamsch hoofd lag, sein gedaan om onze aan-
 «komst te melden. Het antwoord bleef niet lang uit en
 «was, *wacht!* Nu hadden wij al den tijd om op ons ge-
 «mak te zien, hoe de citadel, de Sainte Barbe (patro-
 «nesse der artillerie) vierde. Er waren dan ook oog-
 «blikken, vooral tegen den avond, dat wij 15 bommen
 «of grenaden te gelijk in de lucht zagen branden, zon-
 «der te kunnen onderscheiden, of zij van den wal, of
 «uit de loopgraven kwamen. Hier zagen wij op de
 «dijken ook de Fransche schildwachten met pak en
 «zak op en neder wandelen, *à petite portée de fusil*.
 «Zij waren aan hunne roode pantalons ligt te kennen.»

«Tegen negen ure des avonds kwam de jonker *van
 de Velde* met eene ligte sloep, slechts met twee ma-
 «trozen bemand, en de riemen met lappen omwoeld,
 «van het Vlaamsche hoofd, om ons af te halen, en
 «verzocht ons om nog wat te vertoeven, ten einde den
 «vloed af te wachten. Om half elf of elf ure stapten
 «wij in den heldersten maneschijn, hetgeen juist niet
 «in ons voordeel was, binnen het sloepje, hetwelk zoo
 «ligt was, dat de voorsteeven meer dan vijf palmen
 «hooger lag dan de achtersteeven, zoodra wij bij den
 «jonker achter aan hadden plaats genomen. Daar men
 «gemeend had niemand tot zulk eene gevaarvolle expe-
 «ditie te moeten kommanderen, had de jonker, zoo wel
 «als de roeijers, zulks geheel vrijwillig op zich genomen.
 «In het sloepje was men geheel aan het vijandelijk vuur
 «bloot gesteld, daar de boorden slechts ruim één palm
 «boven de bank verheven waren.»

«In dit ligte vaartuigje roeiden wij tusschen twee
 «linien Fransche schildwachten en een aantal Fransche
 «wachtposten henen. Van tijd tot tijd weergalmde het
 «*qui vive*, dat wij onbeantwoord lieten. Ook waren
 «wij niet geheel zeker, of het ons gold. Intusschen

«men schoot niet. Vele Fransche soldaten waren achte-
 «loos, zongen of floten, en andere sliepen misschien
 «wel. Kort voor 12 ure kwamen wij bij den kapitein
 «ter zee *Koopman*, aan boord van No. 6, en juist om
 «middernacht stapten wij aan wal, in het haventje
 «nabij de waterpoort, alwaar wij moesten vertoeven,
 «tot dat de steutels van het hoofdkwartier waren ge-
 «haald.»

«Onze eerste ontmoeting, nog voor dat de poort werd
 «geopend, was een Fransche bom van 12 duim, die
 «zich tot in de aarde voor ons nederboog, op zes of
 «zeven passen afstand, maar die de beleefdheid had
 «van niet dadelijk te springen, en ons den tijd liet,
 «aan den kolonel om onder een poortje te gaan
 «staan, en aan mij om mij tegen het *talud* van eene
 «dwarswal (traverse) te laten vallen. Cp hetzelfde
 «oogenblik sprong de bom, en bedekte mij met aarde,
 «doch dit was ook alles.»

«Nu werden wij naar het hoofdkwartier geleid,
 «waar de kolonel bij den overste *de Boer* een bed
 «vond, terwijl ik mij in de antichambre op een canapé
 «militairement inkwartierde en zoo den nacht door-
 «kwam.»

«Des morgens van den 5den, ging ik naar het ar-
 «tillerie logement, en had dus geene gelegenheid meer
 «om den kolonel onafgebroken te zien en gade te
 «slaan, maar dagelijks ontmoette ik hem op den wal,
 «meest op het front d'attaque, bastion II (Toledo) en
 «aanliggende werken. Weinige dagen waren genoeg,
 «om den kolonel *de Gumoëns* als een onverschrokken
 «krijgsman te leeren kennen. Hij had bijzonder den
 «slag om de soldaten in het vuur te bemoedigen en
 «sprak de soldatentaal met zeer veel nadruk. Jammer,
 «eeuwig jammer, dat de kolonel zich dikwerf te veel
 «bloot stelde. Onder anderen des morgens van den 21sten
 «December stond hij, bij een kogelmortier, waaruit
 «ik, als kapitein van het piket, onder accompagnement
 «van een kapitalen steenmortier, vlijtig op de bresbat-
 «terij liet werpen, ten minste anderhalf voet hoog
 «over de borstwering te kijken, waar onze kogels en
 «steen en bleven. De kanonniërs mompelden, « hij
 «denkt dat hij bomvrij is. » Het was juist op dezelfde
 «plaats, alwaar op den 13den, de kapitein *van Hoeij*,
 «aan mijne zijde was dood geschoten, en alwaar den 19den
 «den kapitein *Schutter* hetzelfde lot trof. Ik verzocht

«den kolonel naar beneden te komen. Dit hielp niet. » Ik trachtte, als batterij kommandant, dit verzoek met «eene zekere autoriteit te herhalen. Dit hielp weder niet; «maar nu stak ik hem de hand toe, greep de zijne, «en trok hem van het banquet op den walgang naar «beneden. Voor dien dag liep alles goed af, maar den «volgenden (22 December des morgens), bevond de «kolonel zich reeds vroegtijdig op de regter-flank van «bastion I, van waar men de bres, die reeds zeer groot «was, konde zien. Een artillerie-officier had aan den «kolonel dit observatorium aangewezen, om hem van «het gevaarlijke bastion n°. II te verwijderen, doch de «flank van bastion I werd weldra almede, door eene «gevaarlijke zoogenaamde contre-batterij beschoten, «welke in last had, om ons vuur van die flank, hetwelk » aan de Fransche bres-batterij zeer nadeelig was, uit «te dooven. Een vijandelijke kanonkogel komt daarop «door een onzer schietgaten, slaat een affuit in stukken, «verbrijzelt een rad, waarvan de velg den kolonel, «die achter de affuit staat, boven de knie, tusschen de «been en heen slaat, en hem door een aantal spaanders «en splinters jammerlijk kwetst. Den 23sten, nadat het «vuur had opgehouden, wilde ik den kolonel in het «hospitaal gaan bezoeken, maar de chirurgijn-majoor «weigerde mij zulks, dewijl de lijder zware koortsen «had, en alle toespraak voor gevaarlijk werd gehouden. «Den 27sten werd de kolonel door Fransche soldaten «naar het hospitaal in de stad gedragen. Dien eigen «avond vernam ik, dat hij de klem in den mond «had, en dat de geneesheeren dit voor een doodelijk «voorteken hielden. Ziedaar een aantal bijzonderheden. «Van de meeste was ik ooggetuige, en de andere heb «ik van zeer geloofwaardige lieden. De nagedachtenis «van den braven *de Gumoëns* verdient alle vereering. «Zijne bedaardheid bezitten weinige, en zijn moed kon «uitmuntende soldaten tot voorbeeld verstrekken. Dan «ik moet ophouden, daar de herinnering van dit alles «mij weemoedig maakt.»

Gewis! wie zou dit gevoel niet met den waardigen schrijver deelen; wie de nagedachtenis niet vereeren van een man, van wien in de Staats-Courant van den 1sten Januarij, bij het bericht van zijnen dood, op den 29sten December voorgevallen, te regt werd aangemerkt, «dat hij, zich vrijwillig naar de citadel begeven hebben-

«de, zijn leven voor dit land had opgeofferd», en van wien de generaal *Chassé* in zijn rapport van dienzelfden dag (Staats-Courant van den 6den Januarij), naar waarheid getuigt: «Zijne Majesteit verliest in hem «een even zoo kundig, als getrouw en dapper hoofd- «officier, welke door ons allen en inzonderheid door «mij zeer wordt betreurd.» Algemeen was dan ook de deelneming bij het vernemen van het verlies, hetwelk Vorst en volk, op den laatsten dag van het door zoo vele omstandigheden ongehoord en gruwelijk beleg, had geleden. De vijand zelf, die *von Gumoëns* in zijne berigten een *verdienstelijk krijgsman* noemde, bezat tevens eerbied genoeg voor zijn stoffelijk overschot, om het aan ons uit te leveren, en het werd in den avond van den 30sten December, door den Luitenant ter Zee *Blommestein*, met eene stoomboot te *Bergen-op-zoom* aangebragt, alwaar het, op den volgende dag, buiten de Wouwpoot, plegtig en met alle Militaire eer, ter aarde werd besteld, wordende het lijk, ten blijke van zeer hooge onderscheiding, door den Opperbevelhebber der vesting, den Luitenant Generaal *Baron van der Capellen*, en door alle Officieren van het Garnizoen naar zijne laatste rustplaats vergezeld.

De omstandigheden hadden niet toegelaten, om aan het volbrengen der plegtigheid eenig uitstel te geven, en hierdoor bleef het wapen van den Generalen Staf verstooken van het voorregt, om zich bij de begrafenis van een van deszelfs waardigste leden, op eene voegzame wijze, vertegenwoordigd te zien. De noodzakelijkheid, waarin men zich bevond, om een ligchaam, hetwelk door zoo vele wonden geteisterd was geworden, spoedig ter aarde te bestellen, verhinderde zulks alleen, want nauwelijks had de Luitenant Generaal *Baron de Constant Rebecque*, Chef van den Generalen Staf, het smartelijk bericht van den dood des edelen *von Gumoëns* vernomen, en dat er uitzigt bestond, dat zijne laatste overblijfselen naar herwaarts zouden worden overgebragt, of hij vaardigde onmiddellijk een zijner Hoofd Officieren den Majoor *Nolthenius de Man*, mitsgaders den Graaf *de St. George*, Luitenant Honorair bij den Staf en landgenoot van den overledenen, naar *Bergen-op-zoom* af, ten einde, in naam van het geheele corps, bij de treurige plegtigheid tegenwoordig te wezen. Indien dit betoon van hulde door het wapen, waartoe *von Gumoëns* behoorde, vruchte-

loos werd aangewend, loffeljk zal door hetzelfde worden gezorgd voor het in aandenken bewaren van den kleinen omtrek, waarin de asche des vereeuwigen rust. Een eenvoudig, doch sierlijk grafteeken zal die plaats aanwzjen, en tot blijk strekken der hooge achting en der toegenegenheid, welke hem werden toegedragen.

Wij zouden hier onze taak als volbragt kunnen beschouwen, dan moeiljk scheidt men van het onderwerp, hetwelk ons lief en waard is geworden. Ja, hoezeer wij *von Gumoëns* slechts weinig hebben gekend, en dus inderdaad weinig bevoegd zijn, om over zijn karakter te oordeelen, betuigen wij echter gaarne, door de nasporingen, welke wij omtrent zijnen levensloop in het werk hebben gesteld, bijzonder met dat karakter te zijn ingenomen. Vooral bezat hij hoedanigheden, welke zijne nagedachtenis aan elk Nederlander hoogst dierbaar moeten doen wezen, want hij bezat moed, standvastigheid en volharding. Of herkent gij niet in hem, die in een hoogstbedenkelyk oogenblik, nogtans de gevaren van het beleg der Citadel wil doorstaan, niet denzelfden man, die, om in Spanje de Fransche heerszucht te bevechten, daartoe den weg over Turkije neemt! En overal handelt hij uit hetzelfde beginsel. Het is de ontwikkeling van een zaad, in een teeder kinderhart gestrooid. Nog geen acht jaren oud, en *von Gumoëns* moest zijnen vader derven. Deze werd het slagtoffer zijner trouw, aan een' ongelukkigen vriend betoond, en beiden werden te zamen, bij het inrukken der Franschen, wreedelyk vermoord. Van dat oogenblik vormde de kleine *Nicolaas von Gumoëns* het voornemen, om altijd tegen, nimmer met, veel minder voor een volk te strijden, waardoor hij van eenen dierbaren Vader was beroofd geworden.

Nauweljks jongeling, of hij bestrijdt de Franschen in Polen, verwerft daardoor in Oostenryksche dienst aanzien en onderscheiding; doch de mogelijkheid slechts inziende, dat hij, door die dienst en door veranderde

omstandigheden, gedwongen zou kunnen worden, om de heerszuchtige oogmerken van eenen Napoleon, en door hem die van het Fransche volk, te bevorderen, of hij verlaat voordeelen en uitzigten, om in Spanje de kansenen eener nieuwe dienstneming, maar niet minder die van gewisse gevaren te beproeven. Overal ging zijn' moed van kalnte en bedaardheid vergezeld. Wij vinden dezelfde geaardheid te Villanof, te Ordal en op de Citadel weder. En toch blonk in het heldenoog de adel der menschelekheid. Zijn gelaat teekende vriendeljkheid jegens elk, dien hij ontmoette. Onderscheidene talen sprekende, begaafd met eene zeldzame vaardigheid om zijne denkbeelden uit te drukken, rijk aan kennis en niet minder aan ondervinding der wereld en der menschen, bevond *von Gumoëns* zich, in elken beschaafden kring op de rechte plaats. Zijn hart bovenal gaf aan zijne betrekkingen de teederste proeven van gehechtheid, en men kon zeker zijn, dat onze *von Gumoëns* de geringste familie-omstandigheid niet zou hebben vergeten. Voor een ander zij deze opmerking van geringe waarde, voor hem, die aan den waren moed iets meerder hecht, dan daarin slechts het gevolg te zien eener overspanning van het oogenblik, is het geenszins onverschillig, in den held ook den mensch aan te treffen, en voor de waarde eener zaak is het niet minder belangrijk te weten, wie dezelve voor staat.

Ook in dit opzigt, Nederland, kunt gij *von Gumoëns*, met gerustheid, onder het getal uwer strijders noemen. Hij was uwe zaak met ware harteljkheid, met ernst toegedaan. Met opoffering zijns levens heeft hij dit betoond, en dank zijn wij den edelen schuldig, dat hij dat leven voor ons vrijwillig ten offer bragt. Maar ook zijn naam zal in onze harten leven; hij zal in de geschiedboeken onzer dagen met eere worden vermeld, en veilig zal men op zijnen grafsteen kunnen schrijven:
 HIER RUST VON GUMOËNS. STRIDENDE VOOR DE REGTVAARDIGE ZAAK
 VAN NEDERLAND, STIERF HIJ DEN HELDENDOED. ZIJNE ASCH BLIJFT
 ONS DIERBAAR, ZIJNE NAGEDACHTENIS HEILIG EN ONVERGETELJK.